

Це завдання сприяло роздуму учнів над актуальністю притч в сучасному світі і власному житті.

Наступне завдання було спрямовано на розвиток вміння бачити головне та коротко його формулювати – про що притча про блудного сина? Це було дуже цікаво, тому що відповідями вихованців сенс притчі загравав новими фарбами: про покаєння; прощення; про те, що завжди потрібно залишатися людиною; про те, що потрібно думати, перш ніж робити; про заздрість і т.д.

Далі було продовжено роботу у малих групах. Потрібно було проаналізувати притчу про блудного сина, використовуючи наступні питання: що сталося? хто винен? що робити? Серед вартого подальших обговорень у класі потрібно відмітити відповідь «винен і батько, навіщо він дав молодшому синові гроші, хай би котився собі», тобто дітям ще складно прийняти поняття абсолютної любові без обмежень.

В кінці заняття учням було запропоновано коротко продовжити речення: після сьогоднішнього уроку потрібно буде подумати... Це завдання учням вдалося складним, що говорить про те, що вихованці не звикли рефлексувати.

Таким чином, притчі є гідним матеріалом для духовно-морального виховання. Вони передбачають самостійну розумову діяльність читача; підводять до самоаналізу і самостійного висновку; допомагають побачити недоліки і пороки, не засуджуючи самої людини; змушують вирішувати духовно-моральні проблеми; впливають на почуття і емоційну сферу, стимулюють моральний вибір учня; посилюють інтерес до релігійного знання.

Література:

1. Кураев Андрей, диакон. Школьное богословие [Электронный ресурс] / А. Кураев. – Режим доступа: <https://azbyka.ru/deti/shkolnoe-bogoslovie-diakon-andrej-kuraev>

Голуб О. В., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки

Толкачова А. С., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки

*Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Запорізька область, Україна*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО УМОВ ІНТЕРНАТНОГО ЗАКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні майже 106 тис. дітей, або 1,5% усього дитячого населення країни, живуть і виховуються в інтернатах, але тільки 8% з них є сиротами – решта 92% мають батьків. Більшість дітей потрапляють до інтернатних закладів переважно через бідність і неспроможність сім'ї надати необхідні послуги для дитини, через останні події на Донбасі. Як зазначають фахівці (В. Вугрич, Л. Канішевська, Б. Кобзар та ін.), ці діти пережили психологічні та фізичні травми, які впливають на їхню соціалізацію). Тому на сучасному освітньому просторі просто вкрай необхідна стратегія

профілактики сирітства, позитивна адаптація дитини до інтернатного закладу та побудова комфортних психолого-педагогічних умов до перебування у ньому [1].

Проблема соціальної адаптації знайшла своє відображення у численних дослідженнях науковців (А. Гресь, Д. Зак, Б. Кобзар, Ю. Назаріна, Б. Паригін, Л. Ростова, В. Слюсаренко, А. Цимбалару та ін.). Процес соціальної адаптації вихованців до умов школи-інтернату є надзвичайно гострою проблемою. Як зазначають В. Вугрич, О. Ігнатова, Л. Канішевська, Б. Кобзар, Л. Кузьменко, Є. Постовойтов, Г. Прихожан, Г. Рузьська, В. Слюсаренко та ін., вихованці інтернатних закладів становлять специфічну категорію школярів, яким властиві проблеми як особистісного, так і міжособистісного характеру: відсутність навичок самостійної поведінки і позаситуативного спілкування з іншими людьми, невпевненість, комплекс неповноцінності, почуття соціальної відчуженості, недостатній прояв позитивних соціально-рольових орієнтирів, підвищена агресивність, нехтування собою як особистістю; проблеми адаптації до нового середовища [1; 6].

Але проживання, виховання і навчання учнів в установах інтернатного типу має гарантувати можливості освіти і розвитку особистості кожному з них такими, як і в дітей, що виховуються в родині. Успішно досягти такого рівня можна при створенні сприятливих моральних і матеріальних умов проживання, організації навчально-виховного процесу з обліком морфофункціональних, психічних особливостей дітей, цілеспрямованій роботі зі зміцнення і корекції їхнього здоров'я.

Як показує практика, у першокласників в перші тижні перебування у новому інтернатному закладі знижується опірність організму, можуть порушуватися сон, апетит, підвищуватися температура, загострюватися хронічні захворювання. Діти можуть без причини вередувати, дратуватися, плакати. Тому можна спостерігати різні форми дезадаптації першокласників до умов закладів інтернатного типу, а саме: непристосованість до колективного регламентованого життя, до предметної сторони навчальної діяльності; невміння доволно керувати своєю поведінкою; невміння увійти в темп шкільного життя (частіше зустрічається в соматично ослаблених дітей, із затримками розвитку, слабким типом нервової системи); шкільний невроз або «або фобія школи-інтернату» [4].

Першою педагогічною умовою успішної адаптації першокласників є глибоке вивчення педагогами інтернатного закладу індивідуальних здібностей учнів, їх нахилів, психологічних особливостей. Особливо важливими такі діагностичні дослідження є в першому класі, коли відбувається знайомство вчителів, вихователів та учнів. Педагоги знайомляться з особистими справами дітей, а на основі цих даних оформлюють щоденники педагогічного спостереження і складають плани індивідуальної виховної роботи з кожним першокласником.

Другою педагогічною умовою успішної адаптації першокласників до інтернатного закладу є створення розвивального освітнього середовища. На особливій ролі розвивального освітнього середовища наголошено і в Концепції нової української школи. Вимоги щодо оновлення сучасного освітнього середовища в новій українській школі є важливими і при врахуванні переваг освітнього середовища закладів інтернатного типу.

Особливої уваги педагогів потребує організація просторово-предметного поля освітньо-розвивального середовища школи-інтернату, до якого діти молодшого шкільного віку надзвичайно чутливі (архітектура будівлі школи, дизайн інте'єрів, просторова структура навчальних і рекреаційних приміщень, зовнішнє оточення школи, символічний простір) [3; 5].

Також для успішної адаптації сучасних першокласників мають урізноманітнітися варіанти організації навчального простору в класі, на пришкольних ділянках. Крім класичних варіантів (куточки для сюжетно-рольових і режисерських ігор (театралізована діяльність, освоєння соціальних ролей і професій та ін.); для пізнавальної активності (експериментування з різними матеріалами, розвиток мовлення, спостереження за природними явищами, розвиток математичних уявлень та ін.); для самостійної діяльності дітей (конструювання з різних матеріалів, художньопродуктивна діяльність, ознайомлення з літературою, виставка дитячої творчості, центр патріотичного виховання та ін.); для рухової активності (спортивні ігри, змагання та ін.); для настільно-друкованих та розвивальних ігор (ілюстрований матеріал, дидактичні ігри та ін.); для експериментування і спостереження за природними явищами (експериментальні лабораторії, календар природи, центри для організації різних проектів та ін.); для відпочинку (усамітнення, спілкування, куточки рекреації, відпочинку та ін.)), широко мають використовуватися новітні, наприклад, мобільні робочі місця, які легко можна трансформувати для групової роботи; окремі приміщення з відкритим освітнім простором; лабораторії для дослідів, «зелені класи» на подвір'ї інтернатного закладу тощо. Все це має сприяти формуванню позитивної мотивації до навчання у першокласників.

Загалом планування, дизайн та організація просторово-предметного компоненту освітнього простору закладу інтернатного типу має бути спрямований на розвиток особистості та її успішну соціалізацію.

Зазначимо, що особливо важливим для соціальної адаптації першокласників в школі-інтернаті є соціально-комунікаційний компонент розвивального освітнього середовища спрямований на створення комфортних умов співпраці, взаєморозуміння, взаємоповаги, формуванню в першокласників вищої форми спілкування – позаситуативно-особистісної, яка призводить до перебудови в усій складній системі різноманітних видів активності дитини (потреба у взаєморозумінні і співпереживанні; особистісні мотиви; мовленнєві засоби спілкування). Доцільним в першому класі буде введення гуртка «Абетка спілкування» (50 занять, що проводяться 2 рази на тиждень), метою якого є формування в учнів здатності відчувати і розуміти себе й іншу людину, бачення себе у минулому, теперішньому та майбутньому, почуття самоповаги і домагання на визнання з боку інших людей; також введення комплексу ігор, за допомогою яких діти вчаться спілкуватися один з одним (ігри-забави та дитячі хороводи, ігри з правилами, творчі ігри; в різних видах діяльності (навчальна, самообслуговування, суспільно-громадська)); використовувати різні ігрові прийоми для підтримки позитивного настрою, підйому емоційного тону дітей: ігрову імітацію голосу, пантоміміку, звернення до них від імені казкових персонажів тощо).

Отже, поняття «соціальна адаптація» дітей в умовах інтернатного закладу має відображати специфічні та соціальні особливості даної категорії дітей, психологопедагогічний супровід першокласників має бути направлений на розвиток потенційних можливостей дітей та сприяти самореалізації особистості, до педагогічних умов соціальної адаптації дітей цієї категорії відносимо: глибоке вивчення педагогами інтернатного закладу індивідуальних здібностей учнів, створення сприятливого емоційно насиченого розвивального освітнього простору для зниження депривації, напруги та тривоги; організація творчої діяльності дітей з метою підвищення можливості самореалізації, розвитку потенційних можливостей організму, позитивна мотивація на установлення емоційно-насичених комунікативних зв'язків.

Література:

1. Виховання особистості учня інтернатного закладу як суб'єкта самостійної життєдіяльності: наук.-метод. посіб. / Свириденко С. О. (кер. авт. кол), Канішевська Л. В., Кузьменко Л. В., Єременко Л. В., Ігнатова О. І., Бернацька О. Б., Грітчичина А. І., Карпушевська Л. Р. К. : Ін-т проблем виховання НАПН України, 2009. 236 с.
2. Гресь А. Як допомогти дитині адаптуватися до школи. *Зростаємо разом*. 2010. № 9. С. 2–5.
3. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія: у 2 ч. Ч. 1 / К. Крутій. К.: Освіта, 2009. 302 с.
4. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество. М.: Академия, 2000. 456 с.
5. Писарчук О.Т. Моделювання освітньо-розвивального середовища в діяльності вчителя початкової школи: теоретичний і практичний аспекти. *Професійна освіта*: зб. наук. праць. Серія : Педагогіка. Тернопіль, 2017. № 3. С. 36–44.
6. Сучасні проблеми виховання учнів шкіл-інтернатів: теорія і практика : кол. моногр. / Бернадська Л. В., Голуб О. В., Грітчичина А. І., Підборський Ю. Г., Поліщук О. В., Сизоненко І. Г., Толкачова А. С. / [кер. авт. кол. О. В. Голуб]. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2013. 361 с.

Драхня Є. В., студентка IV курсу
педагогічного факультету

Бухнієва О. А., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного та образотворчого мистецтв

*Ізмаїльський державний гуманітарний університет
м. Ізмаїл, Одеська область, Україна*

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Стратегічною метою соціального розвитку нашої країни є формування громадянського суспільства та побудова правової демократичної держави. Головною запорукою становлення демократичної держави є передусім виховання в підростаючого покоління чіткої громадянської позиції з високим рівнем національно-патріотичних, політико-правових, моральних, економічних якостей та соціальної активності. У зв'язку з цим виникає потреба в організації громадянського виховання, яке покликане допомогти підростаючому поколінню подолати політичну апатію, розвинути патріотичні якості, навчити толерантності у вирішенні будь-яких конфліктних ситуацій, розв'язувати різноманітні соціальні проблеми. Основою створення демократичної держави має стати громадянин із його активною громадянською позицією.

Сьогодні українська освіта переживає складні та відповідальні часи, пов'язані з інтеграцією у світовий та європейський освітній простір. Така трансформація супроводжується суттєвим оновленням педагогічної теорії й практики, відбувається зміна освітньої парадигми, пропонується інший зміст, підходи, педагогічний менталітет,